

تلفیق نظم فارسی در نگارگری هندی

دیوان انوری در دربار
اکبر شاه گورکانی

آنماری شیمل
استوارت کری ولش

ترجمه
مصطفی لعل شاطری
ناہید جعفری دھکردی

تلفیقِ نظمِ فارسی در نگارگریِ هندی (دیوان انوری در دربار اکبرشاه گورکانی)

نویسنده:

آنماری شیمل - استوارت کری ولش

و

ترجمه:

مصطفی لعل شاطری

ناهید جعفری دهکردی

سرشناسه :	شimmel, Annemarie	شimmel, Annemarie
عنوان و نام پدیدآور :	تلفیق نظم فارسی در نگارگری هندی : دیوان انوری در دربار اکبر شاه گورکانی / نویسنده آن ماری شimmel ، استوارت کری ولش ؛ ترجمه مصطفی لعل شاطری ، ناهید جعفری دهکردی .	تلفیق نظم فارسی در نگارگری هندی : دیوان انوری در دربار اکبر شاه گورکانی / نویسنده آن ماری شimmel ، استوارت کری ولش ؛ ترجمه مصطفی لعل شاطری ، ناهید جعفری دهکردی .
مشخصات نشر :	مشهد : انتشارات مردنیز ، ۱۳۹۶ .	مشهد : انتشارات مردنیز ، ۱۳۹۶ .
مشخصات ظاهری :	۱۵۱ ص : مصور (رنگی) .	۱۵۱ ص : مصور (رنگی) .
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۱۰۶-۵۶۰-۶	۹۷۸-۶۰۰-۱۰۶-۵۶۰-۶
وضعیت فهرست نویسی :	فیبیا	فیبیا
یادداشت :	عنوان اصلی : Anvari's Divan : a pocket book for Akbar : a Divān of Aḥmaduḍḍin Anvari, copied for the Mughal emperor alalauddin Akbar (r. 1556-1605) at Lahore in A.H. 996/A.D. 1588 now in the Fogg Art Museum of Harvard University	عنوان اصلی : Anvari's Divan : a pocket book for Akbar : a Divān of Aḥmaduḍḍin Anvari, copied for the Mughal emperor alalauddin Akbar (r. 1556-1605) at Lahore in A.H. 996/A.D. 1588 now in the Fogg Art Museum of Harvard University
عنوان دیگر :	دیوان انوری در دربار اکبر شاه گورکانی .	دیوان انوری در دربار اکبر شاه گورکانی .
موضوع :	انوری ، محمد بن محمد ، ۵۸۵-۹۴۰ ق .	انوری ، محمد بن محمد ، ۵۸۵-۹۴۰ ق .
موضوع :	اکبر ، امپراتور هند ، ۹۵۰-۱۰۱۴ ق .	اکبر ، امپراتور هند ، ۹۵۰-۱۰۱۴ ق .
موضوع :	Akbar, Emperor of Hindustan, 1542-1605	Akbar, Emperor of Hindustan, 1542-1605
موضوع :	نسخه های خطی فارسی -- چاپ عکسی	نسخه های خطی فارسی -- چاپ عکسی
موضوع :	Manuscripts, Persian -- Facsimiles	Manuscripts, Persian -- Facsimiles
موضوع :	تذهیب مغولی	تذهیب مغولی
موضوع :	Illumination of books and manuscripts, Mogul Empire	Illumination of books and manuscripts, Mogul Empire
موضوع :	تذهیب -- هند	تذهیب -- هند
موضوع :	Illumination of books and manuscripts -- India	Illumination of books and manuscripts -- India
شناسه افزوده :	ولش ، استوارت کری ، ۱۹۲۸ - م .	ولش ، استوارت کری ، ۱۹۲۸ - م .
شناسه افزوده :	Welch, Stuart Cary	Welch, Stuart Cary
شناسه افزوده :	لعل شاطری ، مصطفی ، ۱۳۶۸ - مترجم	لعل شاطری ، مصطفی ، ۱۳۶۸ - مترجم
شناسه افزوده :	جعفری دهکردی ، ناهید ، ۱۳۶۰ - مترجم	جعفری دهکردی ، ناهید ، ۱۳۶۰ - مترجم
رده بندی کنگره :	۱۳۹۶۸/۴۸۳۸PIR	۱۳۹۶۸/۴۸۳۸PIR
رده بندی دیویی :	۱/۲۳۱۵۸	۱/۲۳۱۵۸
شماره کتابشناسی ملی :	۴۷۸۹۵۵۰	۴۷۸۹۵۵۰

نشر مرندیز

دفتر نشر: مشهد - خیابان آبکوه ۷ - دانشسرای ۸ - شماره ۹۰
تلفن: ۰۵۱-۳۷۲۷۴۷۶۵ - ۰۵۱-۳۷۲۵۱۳۰۲ - دورنگار

تلفیق نظم فارسی در نگارگری هندی

نویسنده: آنماری شimmel* استوارت کری ولش
ترجمه: مصطفی لعل شاطری - ناهید جعفری دهکردی

چاپ: خوشه
نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶
شمارگان: ۱۰۰۰
بها: ۲۰,۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۶-۵۶۰-۶

تمام حقوق چاپ و نشر این اثر طبق قرار داد محفوظ است
هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی ممنوع است. متخلفان به موجب قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار میگیرند.
www.marandiz.com

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۵
مقدمه نویسندگان.....	۷
مقدمه مترجمان.....	۱۱
فصل اول: اکبر کبیر در یک نگاه.....	۱۳
حکومت بابر بر هند.....	۱۶
همایون و تلاش برای استقرار.....	۲۱
جلال الدین محمد اکبر.....	۲۴
تنش با ادهم خان.....	۲۶
نیروی درونی.....	۳۰
رویکرد دینی.....	۳۲
برخورد با جریان‌های دینی.....	۳۸
جایگاه زنان در دربار.....	۴۰
فرزندان اکبر شاه.....	۴۲
ناواراتان (نه جواهر).....	۴۴
مرگ اکبر کبیر.....	۴۹
رویکرد سلطان به نقاشی.....	۵۰
ابزار مورد استفاده نگارگران.....	۵۵
ویژگی‌های بصری نگاره‌ها.....	۵۸
خلق نگاره‌های دیوان انوری.....	۶۸

فصل دوم: انوری و شعر او.....	۷۵
انوری و شعر او.....	۷۷
حضور در دربار سلجوقیان.....	۸۰
نبوغ ذاتی.....	۸۵
رویکرد مذهبی.....	۸۷
الگویی برای شاعران.....	۹۱
مشخصات ظاهری نسخه دیوان.....	۹۳
۴	
فصل سوم: صفحاتی از دیوان.....	۹۷
نگاره ۱: محبوب در نیمه شب می رسد.....	۹۸
نگاره ۲: سرگرمی های انوری در یک خانه تابستانی.....	۱۰۱
نگاره ۳: وزیر سخاوتمند.....	۱۰۴
نگاره ۴: روز عیش و طرب و بستان است.....	۱۰۷
نگاره ۵: سفر شاعر.....	۱۰۹
نگاره ۶: تو عمرافزای هستی.....	۱۱۱
نگاره ۷: خواسته های انوری بیان می شوند.....	۱۱۴
نگاره ۸: لذت های بهشتی به زمین می آیند.....	۱۱۷
نگاره ۹: روشن کردن دیگ شاعر.....	۱۱۹
نگاره ۱۰: هدیه و بخشش دوبرابری ملک شاه.....	۱۲۱
نگاره ۱۱: زنان نظاره گر رفتار الاغ ها هستند.....	۱۲۳
نگاره ۱۲: میان پرده ای، از پرندگان.....	۱۲۵
نگاره ۱۳: ترس روباه.....	۱۲۸
نگاره ۱۴: در ستایش زندگی ساده.....	۱۳۰
نگاره ۱۵: پرنده ها و نیلوفران آبی.....	۱۳۲
منابع و مآخذ.....	۱۳۷
فهرست نمایه «اشخاص».....	۱۴۳
فهرست نمایه «اماکن».....	۱۴۹

پیشگفتار

در ابتدا باید گفت که انگیزه اصلی ما در انتصاب استوارت کری ولش^۱ به عنوان مشاور ویژه مسئول بخش هنر اسلامی، تامین یک فرد اسلام‌گرای متمایز و یکی از بهترین متخصصان در زمینه تاریخ هنر هند برای موزه متروپولیتن^۲ بود. با این حال، این انتصاب مزیت‌های دیگری نیز داشت که شامل تقویت روابط موزه با موزه هنری فاگ^۳ در هاروارد و آوردن اسلام‌شناس برجسته، آن ماری شیمل^۴ به موزه متروپولیتن بود.

کتاب حاضر از هر دوی این رویدادهای فرخنده تمجید می‌کند. مسئله وجود یک اثر هنری (دیوان اوحدالدین انوری) در موزه فاگ است که در سال ۱۵۸۸ م. برای امپراتور مغول، اکبر کبیر، تهیه شد. علاوه بر این، این کتاب اثری ایده‌آل برای انتشارات علمی محسوب می‌شود، چرا که حاصل همکاری درخشان یک متخصص و یک مورخ هنری در زمینه زبان و ادبیات است. دیوان انوری با کمک‌های سخاوتمندانه از جانب صندوق هاگوپ کورکیان^۵ فراهم شد. به لطف متولیان این صندوق، بازدیدکنندگان غربی^۶ اکنون می‌توانند از نقاشی‌های مینیاتوری جواهرمانند و خوشنویسی‌های نفیس دیوان کوچک موزه فاگ لذت ببرند.

فیلیپ دی مونتبلو^۶

مدیر موزه هنر متروپولیتن

-
1. Stuart Cary Welch.
 2. Metropolitan Museum.
 3. Fogg Art Museum.
 4. Annemarie Schimmel.
 5. Hagop Kevorkian.
 6. Philippe de Montebello.

مقدمه نویسندگان

نسخه‌های خطی کوچکی مانند دیوان انوری متعلق به شخص سلطان جلال‌الدین اکبر به‌گونه‌ای طراحی شده بودند که فرد آن‌ها را با خود به همراه داشته‌باشد. احتمالاً این اثر بلافاصله پس از خروج از اتاق کتابت، کارگاه نقاشی و صحافخانه درباری، به‌دست سلطان رسیده و او نیز آن را با پسرش شاهزاده سلیم و دیگر اعضای خانواده سلطنتی به اشتراک گذاشته‌است. این اثر به عنوان بخشی از کتابخانه بزرگ مغول، به مدت صدها سال مورد استفاده قرار گرفت. مطمئناً صفحات آن توسط نسل‌هایی از حاکمان قدرشناس مغول ورق زده، خوانده شده و مورد تحسین قرار گرفت است. سلیم که بعدها به عنوان جهانگیرشاه شناخته شد، بدون تردید آن را به همسر قدرتمند و فهیم خود، نورجهان، نشان داد و این کتاب توسط شاه جهان و همسر محبوبش ممتاز محل (که یاد او الهام بخش تاج‌محل است) بسیار مورد تحسین قرار گرفت.

شاهزاده نگوں بخت دارا شکوه، فرزند ارشد و محبوب شاه جهان، که انتظار می‌رفت تاج و تخت را به ارث ببرد و از لحاظ روحی بسیار شبیه به اکبر کبیر بود نیز قبل از اینکه توسط اورنگ‌زیب (یکی دیگر از پسران شاه جهان) کشته شود، آن را مورد تحسین و ستایش قرار داد. اگرچه او مانند تمام خاندانش فردی متعصب و نظامی بود، اما برای شعر و هنر ارزش زیادی قائل می‌شد. احتمالاً این اثر گرانبها حداقل تا زمان سقوط این سلسله در زمان آخرین امپراتور یعنی بهادر شاه دوم (که زندگی‌اش را به عنوان رهبر تشریفاتی شورش‌های سال ۱۸۵۷ م. علیه بریتانیا به خطر انداخت و شکست خورد)، نزد خاندان مغول باقی ماند. او نیز احتمالاً به این کتاب کوچک علاقه‌مند بوده و قصد انتقال آن به برمه، که در سال ۱۸۵۸ م. به آنجا تبعید شد را داشته‌است.

تاریخ جدید این دیوان در سال ۱۹۰۸ م. شروع شد که توسط یکی دیگر از دوست‌داران فهمیده نسخ خطی، یعنی سی دابلیو دیسون پرینس^۱ خریداری شد. او بخش قابل توجهی از ثروت خود - که از طریق تولید جاشنی‌های غذایی بدست آورده بود - را صرف ایجاد یک کتابخانه بزرگ کرد. این دیوان احتمالاً کوچک‌ترین نسخه کتابخانه او بوده است. هنگامی که پرینس این دیوان را به همراه اثر بزرگتر، جدیدتر و مصورتر دوره اکبر یعنی خمسه نظامی (متعلق به سال ۱۵۹۵ م) را خریداری کرد، جلد و شیرازه آن از بین رفته بود و برگه‌های آن در یک کیسه ابریشمی کوچک و فرسوده که دارای خطوط سبز و سیاه بود، نگهداری می‌شدند. در این شرایط، دیوان در ۱ دسامبر ۱۹۵۹ در لندن (توسط شرکت Sotheby) برای فروش ارائه شد. خوشبختانه دیوان نظر جان ژولت^۲ (گردشگر و نخبه آمریکایی) را جلب کرد و آن را برای موزه هنری فاگ خرید. ما در هاروارد همیشه به خاطر این هدیه باشکوه، که صمیمی‌ترین و شاعرانه‌ترین کتاب شعر مصور دوره اکبر است، وامدار او هستیم.

برای انتشارات حاضر، بسیار از صندوق هاگوپ کورکیان سپاسگذاریم که نسبت به موزه متروپولیتن و به‌ویژه به گروه هنر اسلامی بسیار بخشنده و با سخاوت بوده است. همچنین مدیون موزه هنری فاگ و مدیرش سیمور اسلایو^۳ نیز هستیم که اجازه انتشار این نسخه نفیس را دادند.

در موزه فاگ، از همکارانم جان روزنفیلد^۴ و پرامود چاندرا^۵ و دستیارانم میلدرد فروست^۶، مایکل دی آنجلیس^۷ و تری انتریم^۸ برای کمک‌های مداوم تشکر می‌کنیم. در هاروارد نیز مدیون ویلر تاکسون^۹ و برایان سیلور^{۱۰} هستیم که اشتیاق آن‌ها به مسائل خاندان مغول تمام نشدنی است.

در موزه هنر متروپولیتن مرهون کمک‌های پیوسته میمی سویتوخوفسکی^{۱۱} و کارولین

1. C. W. Dyson Perrins.

2. John Goelet.

3. Seymour Slive.

4. John Rosenfield.

5. Pramod Chandra.

6. Mildred Frost.

7. Michele de Angelis.

8. Terry Antrim.

9. Wheeler Thackston.

10. Brian Silver.

11. Mimi Swietochowski

کین^۱ هستیم. همچنین از رابرت اسکلتون^۲ از موزه ویکتوریا و آلبرت لندن^۳، نورا تیتلی^۴ از کتابخانه بریتانیا، دیتر جورج^۵ از کتابخانه دولتی برلین، دنیل واکر^۶ از موزه هنر سینسیناتی^۷ و موزه هنر کلیولند^۸، به خاطر اعطای جواز برای تشریح مطالب قیاسی سپاسگذاریم. همچنین عکاسی رنگی توسط کلایو راس^۹ انجام شده که تحت حمایت مالی جان ژولت کار می‌کرد و هر دوی آن‌ها شایسته قدردانی عمیق ما هستند.

-
1. Carolyn Kane.
 2. Robert Skelton.
 3. Victoria and Albert Museum London.
 4. Norah Titley.
 5. Dieter George.
 6. Daniel Walker
 7. Cincinnati Art Museum.
 8. Cleveland Museum
 9. Clive Russ.

مقدمه مترجمان

از دیر زمان ادب و هنر در فرهنگ ایرانیان از جایگاهی ممتاز برخوردار بود. چراکه در حقیقت این ادب و هنر است که باهم عجین گردیده و فرهنگ اسلامی - ایرانی و آثار سازنده آن را شکل بخشیده است. شاهکارهایی همچون شاهنامه فردوسی، خمسه نظامی و یا مثنوی مولوی نه تنها دارای اهمیت ادبی می باشند، بلکه در بسیاری موارد الهام بخش نقاشان زبردست نیز بوده اند. در این راستا شاهنامه و یا خمسه موجود در موزه متروپولیتن نیویورک نمایانگر ترکیب حیرت انگیز خط و نقش و نگار می باشند و چنان که می دانیم بخشی از فرهنگ ایران بر این ترکیب و قدرتی که از آن منشعب می شود تکیه زده است.

سختی های استتساخ در گذشته های دور، تملک چنین آثار نفیسی را در توان افراد بسیاری قرار نمی داد و معدود سلاطین و شاهزادگان و وزرا و بزرگان می توانستند با گردآوردن جمعی از هنرمندان شاخص، تحفه ای از باغ پر بار ادبیات ایرانی را در گستره ای از اوراق زرانود، بنشانند و صحافی کنند.

اثر حاضر، معرفی و اوراق نسخه ای از دیوان «اوحدالدین محمد بن محمد انوری یا علی بن محمد انوری» است. او از شاعران قصیده سرای سده ۶ قمری محسوب می گردد. نسخه خطی دیوان اوحدالدین انوری متعلق به شخص سلطان جلال الدین اکبر که توسط دو دانشمند ایران دوست «ان ماری شیمل» آلمانی و «استوارت کریولش» امریکایی به زیباترین وجهی به چاپ رسیده، درست همان ترکیبی است که بدان اشاره شد. این کتاب تحت عنوان «دیوان انوری: کتابچه ای برای اکبر؛ Anvari's Divan: A Pocket Book For Akbar» علاوه بر اطلاعات کاملی درباره «دیوان انوری» و در حوزه نقاشی های نفیس آن اطلاعات بسیاری را در اختیار خواننده تاریخ هنر ایران قرار می دهد.

بخش اول این اثر، دربردارنده موضوعاتی همچون تاریخچه حکومت مغول در هند و

به خصوص سلطنت همایون و اکبر، چگونگی گسترش هنر و ادب ایرانی در شبه قاره هند و سرانجام احوال و سبک ادبی انوری می باشد. با این حال، جالب ترین قسمت این کتاب بدون شک بخش مربوط به خود دیوان و نقاشی های آن است. در این بخش دو نویسنده علاوه بر بحث درباره دیوان، پانزده نگاره از پنجاه و یک نگاره دیوان را به همراه ترجمه روان انگلیسی قسمت هایی از اشعار مربوط به نگاره ها را به خواننده عرضه می کند. این توضیحات هر کدام داده های ارزشمندی هستند که می توانند برای پژوهشگران هنرهای سنتی و به ویژه نسخه های خطی و نگارگری قابل توجه باشد.

این دیوان کوچک که نسخه اصل آن هم اکنون در موزه هنر فاگ دانشگاه هاروارد نگهداری می شود، به دستور اکبر سومین پادشاه از سلسله مغولان هند (گورکانیان) که در کشور هندوستان به «مغول اعظم» و «اکبر کبیر» معروف می باشد، در سال ۱۵۸۸ میلادی در سی و سومین سال حکومت این پادشاه مقتدر خلق شده است. هر صفحه نفیس این کتاب ضمن برخورداری از خطوط و تصاویری زیبا، به رنگ های متنوع آمیخته شده که در پس سیاه خط فارسی همانند افق در پس کوه های بلند مشرق زمین در غروب آفتاب می ماند. پانزده نگاره این کتاب که از نظر لطافت و ظرافت خواننده را بی اختیار به یاد بهشت موعود می اندازند، از آثار برجسته ترین استادان نقاشی هند می باشد.

کتاب حاضر به گفته شیمل و ولش علاوه بر اهمیت فرهنگی، از اهمیت تاریخی نیز برخوردار است. این نسخه دیوان انوری نه تنها نمایانگر سخاوت شاهان هند و علاقه قلبی آنان نسبت به فرهنگ ایران می باشد، بلکه با تأملی عمیق تر همچنین نمایانگر ماهیت سلطنت مغول در هند و رابطه دربار با فرهنگ و اجتماع نیز محسوب می شود. هر یک از نگاره های این کتاب مستقیماً مربوط به بیتي خاص، طنزی و یا قصه ای از دیوان است که ضمناً نکته ای را نیز درباره فلسفه حیات به طور کلی و یا درباره جامعه هند آن روزگار به صورت خاص بیان می کند.

فصل اول:

اکبر کبیر در یک نگاه

این نسخه فوق العاده کوچک که دارای پانزده نگاره بسیار ظریف است، توسط امپراتور مغول اکبر کبیر (حکومت: ۱۶۰۵-۱۵۵۶م) سفارش داده شد و در سال ۱۵۸۸م. توسط یک کاتب سلطنتی در لاهور به چاپ رسید. این سال مصادف با سی و سومین سال سلطنت اکبرشاه و او در آن زمان چهل و هفت ساله بود.^۱ پسر و وارث او جهانگیرشاه، توصیف روشنی از پدرش ارائه می دهد:

«قد متوسط و مایل به بلند داشت. چهره اش گندم گون بود. چشم و ابرویش مشکی و پوستش بیشتر تیره بود تا روشن. هیكلی تنومند، سینه ای پهن و دستانی بلند داشت. در سمت چپ بینی اش یک خال گوشتی به اندازه نصف دانه نخود داشت که بسیار خوشایند بود. کسانی که در علم فراست مهارت داشتند، این خال را نشانه کامیابی بزرگ و طالع بسیار خوب دانستند. صدای رسای او پرطنین و در صبحت و استدلال پرمایه بود».^۲

اگرچه اکبرشاه در حال حاضر در کنار آشوکا، شاه بودایی^۳ در خط مقدم شاهان فیلسوف هندی در نظر گرفته می شود، اما هنگامی که او تاج و تخت بسیار لرزان مغول را به عنوان سومین پادشاه در سیزده سالگی به ارث برد، این چنین نبود. او به هیچ وجه اصل و نصب هندی نداشت. از سمت پدر از نسل تیمورلنگ و از سمت مادر از تبار جغتای، پسر دوم چنگیزخان مغول بود.

۱. دیوان انوری متعلق به اکبرشاه در مجموعه موزه هنر فاگ، دانشگاه هاروارد است (هدیه جان ژولت، ۱۹۶۰). این دیوان قبلاً در مجموعه سی دابلو دایسون پرینز بود، که آن را از برنارد کواریچ، لندن، در سال ۱۹۰۸م. خریداری کرد.

۲. جهانگیرنامه، توزک جهانگیری؛ یا خاطرات جهانگیر، ترجمه، الکساندر راجرز، ویراسته هنری بوریچ، لندن، 14-1909: 33-34/۱.

۳. مترجمان: آشوکا، شاهی از دودمان موریای، دو سده و نیم پس از بودا، به کیش بودایی و آموزه های بودایی باور راستین یافت و زندگی خود را وقف تحقق عملی اصول آن نمود.

مادر اکبرشاه ایرانی و عنصر سومی را به آمیزه‌ای از فرهنگ‌های به ارث برده شده توسط پادشاه جوان اضافه کرد. بعدها اکبر اجزای بومی هند و اجزای اروپایی را در ترکیب جدیدی به این آمیزه افزود.

حکومت بابر بر هند

بابر، بینانگذار سلسله مغول در هند در سال ۱۴۸۳ م. در فرغانه (منطقه‌ای در شمال کوه‌های هندوکش) متولد شد. در یازده سالگی یعنی زمانی که پدرش عمر شیخ میرزا در اثر سقوط از بالای برج کبوتر درگذشت، تاج و تخت پر مخاطره را به ارث برد.

خوشبختانه این پسر پیروان لایق و وفاداری داشت که به او در گذراندن موفق یک دهه مبارزه علیه شیبانی‌خان (شیبیک‌خان)^۱ حاکم قدرتمند از یک کمک کردند. تا سال ۱۵۰۵ م. بابر حکومتی کوچک متشکل از کابل، قندهار و بدخشان را تشکیل داد. هنگامی که شاه اسماعیل بنیانگذار سلسله صفویه در ایران، شیبانی‌خان را در سال ۱۵۱۰ م. شکست و از میان برداشت، به بابر علیه حکومت سمرقند کمک کرد. اما ترکستان مهمان‌نواز نبود و در سال ۱۵۱۳ م. بابر دریافت که آینده‌اش به سمت هند رقم خواهد خورد. پنج سال بعد هنگامی که سلطان اسکندر لودی^۲ مُرد، خلاء قدرتی به وجود آمد و یکی از وارثان لودی به امید تقویت نیروهای خود، بابر را دعوت به تهاجم کرد.

بابر که تشویق به حمله شده بود، به طور دوره‌ای به هند حمله کرد، اما همیشه ناموفق بود تا اینکه در سال ۱۵۲۵ م. توانست پنجاب را تصرف کند. او در بهار ۱۵۲۶ م. در راس لشگری دوازده هزار نفره به دهلی حمله کرد. سلطان ابراهیم لودی با لشگری متشکل از صدهزار جنگجو

۱. مترجمان: شیبیک‌خان از یک بنیانگذار خاندان پادشاهی شیبانی (شیبیانیان) ازبکان بود. خاندان شیبانی ابتدا در سیبری ساکن بودند و در ناحیه تیمون فرمانروایی می‌کردند. یک قسمت عمده از این شعبه تحت فرماندهی محمد شیبانی به ماوراءالنهر کوچ کردند و امرای تیموری را از بین برده دولت ازبکان را تأسیس نمودند. شیبیک‌خان مردی بسیار دلیر و جنگجو و خودخواه و متعصب بود. او در ابتدا قسمتی از ماوراءالنهر را از یکی از نوادگان امیر تیمور گرفت و به سلطنت نشست و سپس تمام ترکستان و ماوراءالنهر را با سراسر خراسان و استرآباد تحت تصرف خود در آورد و بازماندگان سلطان حسین بایقرا را تحت حکمرانی خود قرار داد.

۲. مترجمان: نظام خان سکندر لودی بن بهلول، دومین فرمانروا از سلطان‌های دهلی بود که حدود ۳ دهه بر بخش بزرگی از هندوستان حکومت داشتند.

و صد فیل جنگی، در ۲۱ آوریل در پانی‌پات^۱ با او مقابله کرد. رهبری سازمان یافته بابر با کمک قابل توجه توپخانه عثمانیایی و سواره نظام آموزش دیده ترکی او باعث پیروزی مغول‌ها شد. ابراهیم کشته شد، ارتش او شکست خورد و بابر دهلی و آگره^۲ را تصرف کرد. یک سال بعد بابر ارتش‌های «هیندو رانا سنگرام سینگ موار» در خانوا نزدیک فتح‌پور سیکری^۳ (که بعداً پایخت اکبرشاه شد) را شکست داد و پس از نبرد سومی در بیهار^۴، بابر کل منطقه شمال هند به جز بنگال را تصرف کرد.

۱

۱. Panipat. مترجمان: شهری بر ساحل رود جمنه در ایالت دهلی که بیشتر مردم آن مسلمان می‌باشند.
۲. Agra. مترجمان: آگره در زمان حکومت اکبر، جهانگیر و شاه جهان اهمیت زیادی یافت. این شهر پایتخت حکومت اکبر، پادشاه بزرگ امپراتوری مغولی هند بوده و در آن زمان تبدیل به مرکز هنر، فرهنگ، تجارت و یادگیری کشور پهناور هندوستان گردید.
۳. Fathpur Sikri. مترجمان: فاتح‌پور سیکری به معنی «شهر پیروزی» و «شهر امپراتور اکبر» در منطقه آگره در ایالت اوتار پردیش، هند واقع است.
۴. Bihar. مترجمان: بیهار (بهار) در جلگه پهناور ایندوس و گنگ واقع شده است. ایالت بهار از مغرب به اوتار پردیش، از شمال به نپال، از مشرق به بنگال و بنگلادش و از جنوب به اُریسه محدود است.

